

EVANGELIKUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetési ár:

Egész évre . . . 12 kn.
félévre . . . 6 „
negyedévre . . . 3 „
Egy szám ára: 24 flr.

MEGJELEN HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztő- s kiadó-hivatal: Pozsony, Konventutcza 6 sz. a.

Felelős szerkesztő s kiadó:

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.**Hirdetés ára:**

Négyhasábos petit sorként
egyszer közölve 14 flr.
többször közölve 10 flr.
Bélyegdíj: külön 60 flr.

Tartalom: Gyülekezeteink beléletének lelkipásztori szervezése. (Dixi.) — Apáca-kérdés. (Kund Samu.) — Belföld. — Vegyesek.

Gyülekezeteink beléletének lelkipásztori szervezése.

A zsinati törvények, melyek a mint egynémely lap tudni akarja, már a királyi szentesítést is megnyerték, megalapították a keretet, melyben hivatalos életünk mozogni fog. De bármily jók is legyenek e törvények, s bármily nagy hatást is gyakoroljanak egyházi életünk fejlődésére, azt a szellemet, mely az életnek forrását és biztosítékát képezi, azt az erőt, melyre egyházunknak szüksége van, hogy a jelentkező zivatarokkal szemben ne csak megállhasson, hanem folyton fejlődjék is, a törvények nem adhatják meg. Az Üdvözítő szellemét csak az Üdvözítőben való élő hittel telt és hitből élő személyiség hozhatja be az egyházba. Ez a feladat, mint komoly és szigorú kötelesség teljesítése várakozik első sorban mi reánk a papokra.

Hogy e feladattal járó követelményeknek megfelelhessünk, igaz, nekünk magunknak is teljes lelkesedéssel, osztatlan odaadással, kizárólagosan egyháziunk szolgálatára kell szentelni minden erőnket és időnket; de nélkülözhetlen szükséges, kivált gyülekezeteinkben oly helyzetet teremteni, mely működésünk eredményét biztosítsa.

A papot a gyülekezet vasárnap és ünnepnapon mint liturgust és igehirdetőt, a kereszteleseknél, esketéseknél és temetéseknél mint fungent, a gyűléseknél mint vezető elnököt, íróasztalánál, otthonában mint az irodai ügyek kezelőjét ismeri s eddig nélkülözhetetlennek tartotta; nálunk — tisztelet a kivételeknek — mint lelkipásztort talán az egyes békéltetési kísérleteket kivéve, kevésbé ismeri de szükségét még ritkábban látja. Már pedig ép a lelkipásztori teendőkből tanúsított hűség az az egyedüli mód, melylyel áldást hozólag nyul be a lelkész az egyes hívek és családok életébe s atyailag gondoskodó szeretetével a hívek számára nemcsak nélkülözhetetlennek, hanem kívánatosnak tanúsítja magát.

Nemcsak a kívül állók tekintik a papon át a vallást, hanem az egyházhívek is papjukban látják megszemélyesítve a vallásnak üdvhozó szellemét és erejét. S alig lesz valaki, a ki ellentmondhatna amaz állításnak, hogy e téren még a kezdeményezés stadiumában sem állunk, s hogy legnagyobb részben a gyülekezetek körében nincsen meg az a benső közösség a pap és a hívek között, a mely egyrészt a pap hatásának folytonosságát biztosítja, másrészt a hívek bizalmát éleszti és fokozza, hogy ez Isten lelkétől megáldott közösségben Isten országának valószínűsége ne csak imánk tárgya, hanem tényleges birtokunk legyen.

E cél elérésének érdekében kívánok néhány eszmét kockáztatni, testvéreimre bízva nemcsak azok értékének megítélését, hanem azok keresztülvitelének megfontolását is.

Gyülekezeteinkben majdnem közhiedelem, hogy a vallás tárgyaival foglalkozni csak a pap dolga, s az egyházi élet iránt érdeklődni csakis neki lehet és kell. Már pedig egyházunknak ereje épen gyülekezeteinkben s azok meleg érdeklődésében gyökerezik. Ezt kell tehát felébreszteniünk, ezt élénkíteniünk és ápolniunk.

Akárhány gyülekezetben a konfirmációval be van fejezve a pap benső összeköttetése a konfirmáltakkal és felügyelete az ifjuságra. Mert hiszen azt, a mit itt-ott az adventi és böjti napokban nyújtunk az ifjuságnak, nem vehető kielégítő munkássággul. A katechumenatusi időszakot tulajdonképpen nem volna szabad másnak vennünk mint egy, a pap és a hívek között az egész életre szóló szövetség megállapítása kezdetének, melyet a pap céltudatosan fentart, fejleszt és tökéletesít. Áll az, hogy az ifjuság kora a legalkalmasabb a szívek megnyerésére. Nemcsak az ifjak ragaszkodnak örömmel és odaadással a gondos lelkiatyához, hanem általuk a szülők és rokonok bevonatnak az egyházi élet körébe. Hány apát és anyát hódítottak meg az Úrnak, jól nevelt gyermekeik? hány szülőknek jégkérget olvasztotta fel

a gyermeki szeretet melege? azt tudni fogja mindenki, a ki e szempontból figyelemmel kísérte gyülekezetének életét.

Első lesz tehát az ifjúságnak oly kezelése, hogy a papjában szeretett, igaz bizalommal környezett lelkiatyját lássa és neki mindenekben örömet szót fogadjon. Gyülekezeteink ifjúságával foglalkozunk híven és folyton, ha azt akarjuk, hogy már a jelen is derültebbé váljék, a jövő kecsegtető reményekre jogosítsunk.

De tárva legyen szivünk és lakásunk népünk és híveink mindenike számára is. Miért ne lehetne a népéletre nézve alkalmas időben, rendszerint a parochián összehozni az egyháznak érettebb koru híveit is s ott talán az Úr igéjének magyarázatával, az egyház érdekeinek, sőt a napi események megbeszélésével, esetleg a jövő előkészítésével foglalkozva a nép kedves otthonává avatni papjának lakóhelyét.

És ha az Urnak szolgáját a kegyelemnek Istene oly megszentelt szívű feleséggel áldotta meg, ki nemcsak jó asszony és anya, hanem valódi papnő s népének lelki anyja is, nem gyűjthetné-e ez körébe a gyülekezetnek hajadonait és asszonyait, hogy szellemének befolyása alatt növekednének a hajadonok és asszonyok, még pedig nemcsak Isten előtti kedvességben, hanem szellemi műveltségben és asszonyi ügyességben is.

Igy válnék a parochia a népélet központjává, s a pap hatása az ő népére nemcsak biztosítva volna, de intenzivitásában napról napra fokozódnék.

Népünk konzervatív természeténél fogva nehezen indulna meg ez a munka; de teljes lehetetlen, hogy egy-egy gyülekezetben ne találkoznék három-négy ifju, ugyanannyi leány, férfi, érettebb koru asszony, a kikkel meg lehetne e vállalatot kockáztatni. Kezéssel kezdve, de kitartó munkával folytatva s a népélethez alkalmazkodással vezetve, maga a nép is örömet lelné a közös munkában és az egyházi életnek élénkítése elmaradhatlan jutalma volna a hí sáfár törekvésének.

Évekkel ezelőtt ezt a kérdést e lap színre hozta, de mélységes hallgatás fogadta a javaslatot. Hátha most, midőn a viszonyok szigora hova-tovább nagyobb súlyllyal nehezedik reánk, akad talán egy-egy a testvérek közül, a ki megcselekszi, hogy szavam ne maradjon a pusztában kiáltónak szava, s legalább lesznek, a kik hozzá szólnak e kérdéshez?! Adja Isten, úgy legyen!

Diri.

Apácza-kérdés.

Az elintézést váró kérdések hosszú sorát, egy újabb kérdéssel toldották meg. Nagyváradon a nőegyleti kath. és prot. vallásu urhölgyek egymás ellen háboruba keveredtek; és asszonyok e harcába férfiak ártván bele magukat, egyházpolitikát kezdenek ama háboruból csinálni. Alig van valamire való

lapunk, mely a nagyváradi tűzből hasábjába fel nem szívott volna és miután azt saját színezetével megfestette, közönsége mulattatására a nagy tűzi játékot be nem mutatta volna. Egymásután szállottak fel a fényes röppentyük és egyik-másik elpattanva, nagyot csattant. Abban az egyben azonban találkozik e tűzművészek véleménye, hogy t. i. — minek utána közönségüket jól feltüzelték — nagy képpel sajnálkozásuknak és aggodalmuknak adnak mindannyian kifejezést, mily veszedelem származik abból a nagy összeveszekedésből; és néző közönségüket azzal az intéssel bocsátják el, ezen mi mostani összevissza kuszált állapotunkban inkább azt kell kutatnunk, miben lehet őszintén összebékülnünk mint azt, miben lehet Istenigazában összemaradnunk. — Igazán békét akarnak, azért csinálnak háborút! Lám, hogy azon béke révpartjába bevezhessünk, melylyel nem rég kecsegtettek bennünket, mennyi csatán kell magunkat keresztül küzdenünk! A nagy világháborunak egyik epizódja a nagyváradi asszonyháboru is. Melyet miután a napilapok öblös egyházpolitikai kérdéssé felfújtak, meg lesz talán engedve ezen egyházi lap hasábjain is a bonyodalomról megemlékezni.

A lapok hireiből a tényállásnak következő képét nyerhetjük: Nagyváradon hitfelekezeti jelleg nélkül nőegylet létezik. Az egylet többi nemes alkotásai mellett árvalázat is tart fenn, mely szinte hitfelekezeti jelleg nélkül való. Daczára ennek 1888-ban közgyűlése elhatározta, hogy az árvagyermek apálására s nevelésére apáczákat alkalmaz. Azonban a prot. hölgyek meglebbezték e közgyűlési határozatot és a belügyminister azt, mivel a közgyűlés az alapszabályszerű eljárást nem tartotta vala meg, meg is semmisítette. Azóta a kath. párt, élén Gerliczy bárónéval, és a prot. párt, élén Tiszánéval, egymás ellen nyílt harcban küzd. A m. é. szeptember 25-én tartott közgyűlés nagy többséggel ismét az apáczákat mellett nyilatkozott; és egyben az alapszabályoknak három idevágó szakaszát úgy változtatta meg, hogy az apácza-kérdés a jövőre nézve végleg meg legyen oldva. A kisebbség a belügyminister elé vitte sérelmét. A volt belügyminister az apácza-kérdést szabályszerűen elintéztnek látta, az alapszabály módosításban azonban az új belügyministernek kell még határoznia. A tőle már leérkezett rendeletnek tartalma egyeztető, békéltető. „Mielőtt döntene, az ügy érdekében azt ajánlja a nőegyletnek, hogy az árvaintézetet és a nőegylet vagyonát méltányos kulcs szerint osztanók kétfelé; egyebekben pedig elhatározását függőben tartja.“

Kifogásolják a leirat megfogalmazását. Azt a vádat emelik ellene, hogy a belügyministert magán uton befolyásolták. Való-e vagy sem a befolyásolás kísérlete, nem tudom; de hitem az, hogy a kik netán ily befolyásolással kísérletet tettek, vallásos kötelességet teljesítettek; és felteszem minden minsterünkről, hogy habár meghallgatja is mások véleményét, saját eszével gondolkodik, és midőn fogadja is az informálókat, saját lábán áll, saját sze-

mével néz és elhatározásaiban saját egyéni felelősségének tudatában önmagából meríti meggyőződését.

Kifogásolják még, hogy a belügyministerium jó tanácsot osztogatott, a szabad egyesület vagyoni viszonyaiba beleavatkozott, holott csak az alapszabályzat módosításának helybenhagyását vagy helyben nem hagyását kellett vala kimondania. No hát, ez utóbbiakat csakugyan nem követte el. Jó tanácsok osztogatásához pedig joga van mindenkinek; békéltetni, egységre inteni felebaráti kötelesség. Azon jog gyakorlása, ezen kötelesség teljesítése a legjótékonyabb hatással lehet főképp oly kényes természetű ügyekben, melyek a vallás terére játszanak át, a hitfelekezetek közti viszonyt érintik és a melyek a kedélyeket immár évek óta kinos izgalomban tartják.

Mondják továbbá, hogy az egyleti közgyűlés az apáczaikérdést szabályszerű határozattal döntötte el és ebbe a kisebbségnek bele kell nyugodnia, ebbe a miniszternek nem szabad beleavatkoznia. No, de a kisebbségnek is van a többség ellenében joga; s a felsőhatóságnak kötelessége a gyengét az erősebbek hatalmaskodása ellen megvédeni. A többség erejével hozzák meg például a községekben is a határozatokat, de a kisebbség sérelem esetén a vármegyénél jogorvoslatot talál. A többség dönt a megyebizottsági gyűlésekben, de a kisebbség a ministeriumhoz felelbezheti meg ügyét. A ministeriumtól felviheti az ember ügyét az országgyűléshez, sőt még a honatyák ellen is történik olykor hivatkozás a törvényhozás másik tényezőjére vagy a népre! Ezen joggal (hogy csak az egyházi ügyek köréből vegyék példát) vigan élnek most azok, kik azokat az egy kaptafára ütött tömeges kérvényezéseket hozzák színre az egyházpolitikai kérdésekben. Sőt a mennyiben nyilvánosságra jutottak a legutóbbi püspöki tanácskozmány határozatai, ezekből is az tűnik ki, hogy egyházuk ügyét már előre is megfelelbezik három külön helyre egyszerre!

A kinek ezen szó „felelbezés“ nem kellemesen hangzik, olvassa akkép, hogy „informálás“. És ne rójjá fel senki a prot. egyháznagynak és jó hazafinak azt, a mit mások is megrovás nélkül elkövethetnek. Ugy de a nagyváradi urhölgyek ügye más természetű. Itt szabad egyesületnek szabályszerű határozatáról van a szó. — Hát épen csak a szabad egyesületek sérelmes határozatait nem szabadna megorvosoltatni, nem lehetne megorvosolni? Ha teszem azt egyházas színezetű valamely temetkezési, kiházasítási vagy iskolaegylet alakult hitfelekezeti jelleg nélkül és a különféle hiten levő atyafiak alapítványaikkal, tagsági díjakkal járulnak azon egylet céljaihoz, hogy majdan magok és saját hitfeleik is megvigasztaltassanak; egyszer csak egy esetleges nagy többség azt határozná s nyomban az alapszabályok idevágó pontjait is megváltoztatná, hogy annak utána csak ev. ref. szertartás szerint rendeztetni a temetéseket, csak evangélikus menyasszonyoknak ad kiházasítási segélyt, csak izraelita tankönyveket osztogat, csak unitarius gyermekeket ruház fel: — hát azoknak, kik ilyenformán vallásos érzelmeikben és érdekeikben oly

érzékeny sérelmet szenvedtek, orvoslásért még csak folyamodniok sem lehessen, még csak azt se remélhessék, hogy legalább illetményeiket kaphassák vissza méltányos s igazságos arányban? Tűrniök kellene-e, hogy saját pénzüket, saját hátrányukra használja fel az egyleti többség? És kényszeríttessenek idegen czélokra adózni?

„Ilyesmi nem történhetik meg! gondoskodva van arról az alapszabályokban!“ A földolog, az irányadó minden esetre az alapszabályzat. Ha a biharmegyei urhölgyek nőegyletének alapszabályai bennu foglaltatik, hogy majdan megerősödött árvaházukban ápolókul és nevelőkül apáczákat fognak alkalmazni, akkor alaptalan a prot. kisebbségnek panasza. Tudták azon körülményt, miért állottak ily alapszabályzat mellett az egyesületbe! Ugy de akkor a kath. többségnek nem lett volna alkalma, sem szüksége arra, hogy az alapszabályok idevonatkozó három szakaszát akkép megváltoztassa és kormányilag jóváhagyassa, mikép az apáczaikérdés, mely már mindjárt kezdetben megoldatott volt, mostan a jövőre nézve meg legyen oldva. Ellenben az alapszabályoknak oly lényeges pontokban való megváltoztatása, az egyesület eddigi céljának oly megszűrése módosítása, ha csak a ministerium leirat méltányos törekvése s ajánlata szerint az ügy Nagyváradon békés megoldást nem nyer, egyenlő jelentőségű az eddig fenállott nőegylet feloszlásával és új egylet szervezésével. Ily esetről is minden egylet megerősített alapszabályai bennu eleve gondoskodva szokott lenni.

„De kár oly élére állítani a dolgot, midőn csak arról van szó, hogy az árvák ápolása s nevelése olcsóbb legyen!“ Ne téveszszük szem elől, hogy az árvák ápolásáról s neveléséről van a szó és hogy a nevelésnek hathatós eszköze az Isten helyes ismerete s tisztelete. Ez pedig, az az a vallás nem ócska vas vagy értéktelen lim-lou, melynek beszerzésekor az ember azon van, hogy értéken felül ne fizesse, hanem minél olcsóbban megkaphassa. A biharmegyei urhölgyek is, a kath. és a prot. vallásuak egyaránt, nevelés dolgában fontos eszköznek tartják a vallást; azért erőlködnek amazok azon, hogy az árvaházban apáczáik legyenek ápolók és nevelők, viszont azért lépnek a prot. urhölgyek sorompóba az apáczáik alkalmazása ellen. Mert az apáczaszerzet róm. kath. intézmény a róm. kath. egyház szolgálatában. Ha kevesebbe kerül is közreműködésük által az árvák ápolása és nevelése, e neveléstől a prot. gyermekekre vonatkozólag féltő, hogy olcsó husnak nemcsak hig lesz, hanem egészségtelen is — a leve.

„De hiszen lehetne e bajon segíteni! A prot. árváknak az apáczáik csak ápolóik lennének, nevelésüket teljesítsék prot. hitoktatók hetenkiut annyi a hány órában.“ A többi sok órában pedig a prot. árvák is azon légkörben nevelkednének, melynek élenye az apáczaik nevelés! A legjobb esetben így legfelebb annyit lehetne elérni, hogy a prot. árvákat az apáczáik egy irányban ápolnák, a prot. hitoktatók pedig más irányban nevelnék; a mely ápo-

lási s nevelési rendszer nagyon alkalmas volna arra, hogy a szegény árvák vallásos életét ép azon korban, melyben a kedély legfogékonyabb a vallás maradandó benyomásainak befogadására, alapján megzavarná, csirájában megrontaná. De megtörténhetné az is, hogy az apácák, mivel az ő hitők szerint a róm. kath. egyház, az egyedül üdvözítő egyház, minden időt, melyben a prot. árvák nincsenek hitoktatójuk közvetlen vezetése alatt, oly lelki ápolásra fognak felhasználni, mely szerint a szegény árva lélek az örök kárhozattól megmentessék és megtérésre hajoljon, azaz katholizáljon. Ha az egyseri plebánus lelkiismerete sugallatából nem akarta kiállítani a prot. vallásban nevelendő gyermek számára „a paksust a pokolba“, (értsd nem akarta kiadni illetékes helyen leendő anyakönyvezés végett a keresztelési bizonylatot); előbb-utóbb miért ne tarthatnák az apácák is szinte hitelvi kötelességüknek utját állani annak, hogy az ápolásuk alatt álló szeretett árva gyermek a pokolra ne neveltsék? Előbb-utóbb! mert az Úr felkent szolgálói is a hitelvi kötelesség tudatára néha csak évek multán ébrednek; akkor t. i., mikor elérkezettnek vélik az alkalmas idő piros pünköszt hajnalát. Csakhogy a protestánsoknak is van lelkiismerete, kebelökben is lakozik kegyeletes ragaszkodás vallásukhoz; és azért nem nézhetik közönyösen, hogy hitsorsosaik evangélikus hitélete az elzülles veszedelmének legyen kitéve; s nem nyugodhatnak bele, hogy a szülőknek az újabb időkben sokat emlegetett, a törvényben a közbéke érdekében bölcsen korlátolandó, hazai törvényünkben a tökéletes egyenjogúság és viszonyosság elve szerint bölcsen is korlátolt, úgynevezett természeti jogát most már az árvaegyletek tagjainak, a szeretet-s menedékházak, az óvodák s javítóintézetek igazgatótanácsainak többsége is kiméletlen erőszakoskodással vagy szenteskedő furfanggal magához ragadni s korlátlanul bitorolni csak meg is próbálja.

A nagyvárad asszonyháborúban r. kath. úrhölgyek és a prot. úrhölgyek nézeteltérése, vallási, lelkiismereti fontos kérdésben kelt heves, tartós küzdelemre, mely minden gondolkodó emberre óva intő példa, mivé lenne hazánkban a családi, a hitfelekezetek közti, a vallási béke, ha, mint Róma némely hívei pengetik és óhajtják, a családi tanácsban a család tagjai a törvény védpaizsa alatt a gyermekek hitfelekezeti hovátartozásán s vallási nevelésén egymással derekasan összeveszekedhessenek és ha a törvény utját egyengetné annak, hogy a béke felkent apostolai a szülők természeti jogának leple alatt a család tagjait a legkényesebb lelkiismereti kérdésekben egymás ellen folyton tüzeljék!

A kinek szíve szerint való az ilyen béke, ám álljon oda, hol a törvény ellen izgatnak! Az egyház türelmetlen szolgálói tömjénezní fognak neki, a fanatizált tömeg dicséretet fog zengeni neki: a hazafiság tekintetéből munkája s dicsősége a Herost-ratusé!

Kormányunk nem vágyódik ily dicsőségre s nem vállalkozik ily munkára s nem is pártolja azt!

Azért a belügyminiszter a nagyvárad asszonyháborúban a hadviselő felekhez ultimatumot intézett, melyben komolyan felhívja őket, hogy méltányos békefeltételek mellett kiegyezvén, szüntessék be a hadakozást; ellenkező esetben a hatalom fog közbe lépni s rendet csinálni.

„Salamoni ítélet,“ írta egy lap, midőn e miniszteri rendeletről említést tett. Nos, ha Salamoni ítélet, akkor bölcs ítélet; mert köztudomású dolog, hogy bölcs Salamon király bölcs ember volt.

Kund Samu.

B E L F Ő L D.

Másolat.

A nagy-geresdi egyeség,

a dunántúli ágost. és helyv. hitvallásu egyházkerületek között 1833. évben.

(Vége.)

B) A prédikátorok, praeoransok és iskolai tanítók hivatalbeli kölcsönös szolgálattételeknek minőségére kiterjedésére és módjára nézve.

1) A leánygyülekezetek, ú. m. a melyekben ott helyben templomjuk nem lévén, valamely közel anyaekklézsiához kapcsoltnak, épen azért nevezetnek filiáknak, mint-hogy az ő anyaekklézsiájukkal és annak lekipásztorával törvényes és szoros összeköttetésbe állanak. Ezen összefüggésnél fogva a filiákban lakó hiveknek mind jussok, mind kötelességek, hogy minden egyházi szent szolgálatok tételében mind a keresztteltesben, egyház-kelésben, szent vacsora kiszolgáltatásában, házások összeadatásában, betegek látogatásában, halottak temetésében, valamennyire csak lehetséges és csak a legszorgosabb s legsürgetőbb eseteket s elháríthatlan akadályokat vévén ki, mindenkor az ő anyaekklézsiájok prédikátorának, mint az ő tulajdon lekipásztorjuknak szolgálatjával éljenek, ki is azokról a matriculát pontosan vezetni és az ő filiális hiveit időnkint conscribálván, azokról a lelkiekben gondot viselni tartozik. Ha mindazonáltal

2) Vagy a két helynek távolsága, vagy a közbe jönni szokott árvizek s más történhető akadályok, vagy a sürgető környüllások úgy hozzák magukkal, tehát akár-melyik részen lévő filiálisták minden munkálkodásukra nézve, a szent vacsorakiosztását (mely csak az alább 6-ik pont alatt engedtetik meg) és a confirmációt kivévén, szabadon élhetnek az ott helyben levő másik hittartású lekipásztornak szolgálatjával, úgy mindazonáltal, hogy az alább irt feltételek és köteleztetések pontosan megtartasanak.

3) Az ilyen helyheztesben levő filiálistáknak, akár elegendő akár nem elegendő házasságokra nézve ez a rendszabás tételik, hogy a helybeli prédikátor az ilyen jegyesekről az anyaekklézsiá prédikátorának azonnal hírt adjon, hogy azok az anyaekklézsiában is kihirdetessenek és annak prédikátorától adandó elbocsátás (dimissionalis) nélkül soha össze ne adattassanak.

4) Az anyakönyvek vagyis matriculák vezetésében való pontosság legfőbb figyelmet kíván, tehát a prédikátor, a ki az ott helyben lakó másik confessiójú filiálistáknak

valamely egyházi szolgálatot tett vala, p. o. kit és mikor keresztelt, kopulált és temetett; azok közül mindezeket, a szükséges rubrikák és dátumok szerint a maga ekkleziájának anyakönyvébe beírja, azután pedig annak kivonatát, az illető anyaekklézia prédikátorának multhatatlanul s minél előbb küldje be, ez pedig mindazokat tüstént, ha mindjárt időközben az anyaekkléziába utóbbiak vezetettek volna is be, az ő ekkleziája anyakönyvébe bevezesse, ide értvén még az elegyes házasságból származott, de az ő confessiójára tartozandó kisdedeket is. Ha pedig a szükség esetében akármelyik hittartású lelkiatyja keresztelne, tehát az illető anyaekklézia prédikátora azon plébános úrtól a keresztelő czédulát kikérvén, vagyha az azt kiadni nem akarná, az illető bizonyosságokat s bábát kikérdeztvén, azon kisdednek keresztelését a maga anyakönyvében pontosan beírja, hogy a maga helyén teendő immatriculálás semmi esetben el ne muljon.

5) Az elegyes házaspárok összeesküdtetésére nézve a két confessióra tartozó mindenrendű ekkleziákban állandó rendtartás legyen ez: Hogy mindenkor a mennyasszony confessióján levő lelkipásztor vigye véghez a copulatiót ama régi canon szerint: Ubi sponsa, ibi copula. Ehhez képest, midőn a vegyes házassági esetekben az egyenetlenkedők vagy együtt nem lakóknak egyházi összebékeltetése vagy megintése léssen szükséges, ez a panaszlott felet illető s helybeli predicatorja által történjen és próbáltasson meg.

6) Ha valamely beteg, kinek ott helyben lelkipásztorja nincsen, a másik confessión levő s ott helyben levő predicator magához meghivandja, köteles az azon meghívásra a betegnél megjelenni, azzal imádkozni, annak lelki vigasztalást nyújtani, sőt a betegnek nyilvánosságos kívánságára neki az uri szent vacsorát is annak ősi hitének ritusai szerint kiszolgáltatni; evangélikus betegnek, ha úgy kívánja, ostjából (mely végre ostját házánál tartson), reformátusnak rendes kenyérből, szorgalmatosan vigyáztván a lelkipásztor, hogy az erőtlen lelkek valamely szertartással, a melytől idegenek, meg ne botránkoztassanak.

7) Midőn a református predicator evangélikus halottat temetend, temesse azt a reformátusok szokott módja szerint és viszont az evangélikus predicator a református halottat temesse az evangélikusok szokott módja szerint, semmi idegen szertartást abba nem elegyítvén, minthogy a predicator urak olyan vallásos szertartásoknak, melyeket nem is mindegyik tud, gyakorlásába nem ereszkedhetnek, hasonló módot követvén el az iskolamesterek is.

8) A mely helységben mind evang. mind reform. predicator van, temesse mindenik a maga részére való halottat, ha mindazonáltal egyik predicatornak betegsége vagy távolléte miatt a másik predicator hivattna meg, az a maga szertartása szerint a halottat temesse el; ha pedig a halottnak atyafiai a helybeli mindakét predicator urakat meghivnák, mindketten is meghivattak, a halott felett predicalhatnak. Ugyanazon esetben, midőn egy helységben mind evang. mind reform. predicator van, a vegyes házasságokból származott gyermekeket, a fiakat ugyan az atyának, a leányokat pedig az anyának confessióján levő predicator tartozik rendesen megkeresztelni.

9. Az életben békességesen együtt lakók porainak ugy azon temetőben együtt s elegyesen való temetését, az

evangéliomi szeretet is ajánlván, a temetők elkülönöztetése helyben nem hagyathatik, s e végett a két felekezetek által közösen felállítandó kertekben, mindenik felekezet olyan gyászemlékjelt tehet a sirhalmokhoz, a minéműt az ő confessiója, sorsosinak ősi szokása kiván, a reformátusok fejfát vagy fejkövet, az evangélikusok keresztet.

10. A két confessióra tartozó hivekből álló praeorantialis helyeken, köteleztetik a praeorans, mind a két részen lévő filialisták halottjai feljegyzését rendesen vezetni, és azt annak idejében rendesen az anyaekklézia predicatorához rendesen beküldeni.

11. A reform. praeorans, az illető evang. predicatortól és esperestől, s viszont az evang. praeorans, az illető reform predicatorától és esperestől, kik a hittudomány tanítására, s a halottak feljegyzésére s praeorantiákban felvigyázni tartoznak, a hivatal határiban törvényes függésben lenni köteleztetik.

12. A mely helyeken mind a két félnek nemzeti iskolája vagon, ott az egyik iskolabeli tanító, a másik confessióra tartozó gyermekeket, predicatorjainak írásbeli engedelmé nélkül be ne fogadja, és ha e nélkül is a szülők vagy nevelők, a más confessióju gyermekeket oda bevinék, a maguk confessióján levő tanítónak rendes fizetését is tartoznak megadni, Egyébiránt megengedtetik, hogy az ilyen akár helybeli akár máshelyről való kisebb idejű tanulók, ha szinte vagon is a magok confessióján ugyanazon egy helyben nemzeti iskolájok, a másik confessióra tartozó iskolába, minden megszorítás nélkül beadattathassanak.

13. A nagyobb iskolákban, u. m. collegiumokban, lyceumokban, gymnasiumokban, akár nyelvet, akár egyéb tudományokat tanuló s másik confessióra tartozó ifjakat, valamint hogy az ő confessiójuk miatt, kevésre nézni, vagy megvetni (a szegényeket pedig általában, ha különben érdemesek, az alumnium vagy stipendiumok tétéményéből kirekeszteni) nagy szerencsétlenség volna, úgy azokat az ő confessiójuktól, akármely uton módon idegeníteni, és a másikkal téríteni igyekezni, az alábbi s a tanítókra is kiterjesztett büntetés alatt tilalmaztatik.

C.) A fizetés és szolgálatbeli tartozásokra nézve.

Az egyházi tartozásoknak vagy az ugynevezett praestatióknak négy különböző nemeik vannak.

1. A templomnak, parochiának, oratoriumnak, iskolának és ezekhez tartozandó épületeknek felépítése, fentartása s időnkint való igazittatása.

2. Az egyházi szolgáltnak készpénz és gabonabeli, más naturalekből álló rendesen kiszabott fizetése.

3. A stola fizetések.

4. A gyalog és szekeres munkák, mint: szántás, vetés, kaszálás, kapálás, gyűjtés, aratás, hordás, trágyázás, fahordás és más célokra kívántató szekerezések.

A első pontra nézve.

Ámbár ugyan első tekintettel igazságosnak látszana: hogy az egyik confession levő hivek, a másik részen levő atyafiak templomát, oratoriumát, iskoláját (a magok lelki céljaikra használván) azon épületeknek mind felépítésébe, mind kiigazításaiba, az igazságos mértékszabás szerint részt vegyenek; minthogy azonban, ugyanazon filialisták, kik az ilyen s más confessión levő helybeli templomok, s iskola használatában részesülnek, magukat is a tulajdon

felekezetü anyaekklézsiához kapcsolatva lévén, ennek templomát s iskoláját, erejekhez képest építeni s fentartani törvényesen köteleztetnek, s ez alól fel sem oldoztatnak, ha a helybeli más hittartású templom- és iskolaépítés és igazításbeli részvételre, s kivált a mint gyakran történni szokott mérték szabáson felül is szoritattnának, ennél fogva felesleg s a világi felsőség által is át nem nézhető elgyengülések okoztatnának, minthogy továbbá sem a csekély mértékben való részvétel, sem az egyházi tanítással való élés, mely a más confession lévőknek bejövételével is — ugyanaz marad, és semmivel terheőbb nem léssen, — sem az iskolába-járatás, melyért a tanító különben is jutalmát veszi, ily nagy terhet, mint az említett építés és igazításbeli részvétel, maga után nem vonhatna; de különben is a hasonló s az elegey hallgatók által, közös erővel tett építések és javítások az egyik félnek, a másiktól történni késsőbbi elválás esetében, kétséget, de sőt nagy nehézséget is okoznának; — de végre a keresztény és felebaráti szeretet is, a jó békességnek és egyetértésnek fentartása azt kívánná, hogy az ilyen minden károsítás nélkül gyakorolni szokott lelki s szent célu hasznos egyházi és iskolai tanításokban részvétel, mely különben a két felekezetek között kölcsönös a feljebb említett teherviselés nélkül engedtesse meg, annál inkább, hogy így az irt épületekben lévő tulajdonosi jus, semmi esetben kérdés alá jönni, vagy csorbát szenvedni nem fog. Ugyanezen okokból sokkal igazságosabbnak találja ezen küldöttség, hogy ennek utánna a feljebb említett építési és igazítási teher viseléséből, az irt más hittartású filialisták kibagyatván, egy helyen úgy mint más helyen kölcsönösen nékiek azon terhek nélkül is, a más vallású templomok s iskoláknak szent célu hasznóvétele mind a két felekezet által szabadon megengedtesse; biztos reményben lévén mindazáltal ezen küldöttség; hogy a nevezetesebb építések, s igazítások alkalmával minden kivetés s erőltetés nélkül, a más vallástételt követő filialisták szeretett atyafi felekezetjeiknek önként s szabad akaratjukból is illendő segedelmet fognak nyújtani.

A második pontra.

1) Ha valamelyik confessióra tartozó filialisták, a távolság, vagy más természeti akadályok miatt az őket illető anyaekklézsia lelkipásztorának szent szolgálatával rendesen és folyvást nem élhetvén, és ugyanattól, a helyben levő más confessióju predicatornak hűségére biztatva lévén; — a confirmatió s a 6-ik pont alatti eseten kívüli szent vacsora kiszolgáltatásán felül is, minden egyekben ennek szent szolgálatjával élnek, tanítását folyvást hallgatják, az ilyen esetekben a hasonló filialistáknak, pénz, gabona, vagy más naturalékból álló egyházi fizetések, ha ezek az ugynevezett predicatorot megbíró levélbe, vagy néhol tartani szokott conventióba befoglaltatnak, a régi s állandóan bevett és megtartott szokás szerint szolgálatassanak ki, hogyha azonban azon egyházi fizetések a vocatorialisba, vagy conventióba egyenesen vagy világosan kitéve nincsenek, avagy az ekklezsiáknak s filiáknak elrendeltetése s organizatiója most vétetik munkába ezen esetben is az anya és leány ekklezsiák s részint a helybeli ekklezsiák között is az illető tractualis előjárók, oly írásbeli egyességet eszközölni igyekezzenek, hogy az anyaekklézsia fizetése sem csorbulván, a helybeli filialisták is,

ha csak lehet, ugyanannyinak fizetésére reá birattassanak, a mennyit az anyaekklézsiában hasonló sorsu hallgató fizetni s adni tartozik, úgy mindazon által, hogy a filialista annak felét; az anyaekklézsia pedig felét a helybeli predicatornak kifizesse; ezt pedig annál inkább reményleni, s azoktól megvárni lehet, minthogy a helybeli isteni tiszteletben, minden akadály s idő viszontagságainak szenvedése nélkül, mindenkor nagy könnyebbséggel részesülhetvén, a helybeli templom s iskola építésbeli és javítási köteleztetés alól itt feljebb feloldoztattak.

2) Az elegey házasságban, mindenrendű ekklezsiában fizessen a férfi a maga predicatorának, az asszony pedig a magáénak, annyi pénz és gabonabeli lecticalét, a mennyit mindeniknek ekklezsiájába fizetnek az egyes szeméyek, vagy egyesek özvegyek, tekintetbe vétetvén mindenkor a fizetőnek sorsa, polgári, vagy jobbágyi s szelléri állapota. A fiaktól és leányoktól járandó egyházi fizetés is, a hol az bevett szokásban vagyon, mindeniknek a maga részén való predicatorát illeti.

3) Az iskolamestereknek és praeoransoknak annyi pénzt, gabonát s más naturaléket fizessenek az ő tanításbeli szolgálatjokkal élő másik confessióju hívek, a mennyit a magok anyaekklézsiájában lévő iskolamesternek fizetni tartoznának, vagy a mennyit a régi szokás meghatározott.

4) A párszámtól való fizetések, vagy lecticalék beszedése, mint ezt a régi s tisztis praxis már többnyire mindenütt behozta, nem a predicatorok és iskolamesterek, hanem a kuratorok tiszte és kötelessége.

A harmadik pontra nézve.

1) A keresztelésért és egyházkelésért fizetendő stola, két egyenlő részre osztatván, annak fele fizetessen a szent szolgálatot véghez vitt helybeli predicatornak, a másik fele pedig a stolát fizető hívek anyaekklézsiájuk predicatorának. A hol azonban egy helyen két anyaekklézsia van, mind az illendőség mind a hivatalnak tiszteletbentartása s az evangyéliomi szeretet azt hozza magával, hogy midőn az egyik predicator távollétében vagy más akadályoztatás miatt, a másik helyette keresztiséget vagy copulatiót visz véghez, ezeknek rendes stolait az illető predicatorársának átküldje: különben is viszonyos és kölcsönös lévén ezen hivatalbeli segítség.

2) A copulatióért járandó stola is, ha azt (de csupán a szükség esetében) a filialisbeli más hittartású lelkipásztor viszi végbe, az előbbi mód szerint két egyenlő részre, az anyaekklézsiabeli és az összeesküdtető predicatorok között osztassék fel.

3) Az elegey házasságokban a menyasszony részén levő predicator által vitetvén véghez a copulatio, azt illeti az egész stola; a másik confessión levő völgeny pedig a maga lelkipásztorának a háromszori kihirdetésért s elhocsátó levélért fél stolát tartozik fizetni.

4) A halotti predicatorért, mint nem kevés munkát kívánó szolgálatért járandó stola egészen azé, ki a halotti tanítást véghez vitte s itt a véghezvivőnek személyére s hivatalára kiszabott stola értendődik, úgy azonban, hogy a halottat illető predicator soha a szükség esetén kívül el ne mellőztessen, ha azonban mégis a halottnak predicatora igazi ok nélkül elmellőztetne: akkor igazságos, hogy a most irt stolán kívül a halottnak atyafiai az eltemetett személy predicatorának is rendes stoláját

fizessék meg. Ezen eseten kívül pedig minden egyéb stolák az azt fizető személynek superintendentiája által lett meghatározás s rendszabás, vagy a helybeli régi szokás szerint szolgáltatassanak ki. A temetést végbevívó mester pedig, ha az illető mester meg nem jelenhetne, az egész stolát felvehesse.

A negyedik pontra nézve.

Ha valamelyik részen levő filiálisták a helybeli másik confessiójú lelkipásztor gondviselésére bizattak és szolgálataival folyvást élnek, nemkülönbén gyermekeiket is a helybeli iskolába tanítják, ezen esetben a filiálisták által eddig régi s bevett önkénti megegyezéssel állandóan megtartott szokás szerint és számukhoz és erejüköz mérsékelve tétett gyalog és szekerezésbeli munkáknak a helybeli ekklezsia predicatora részére leendő fordíttatása tovább is meghagyatik, a hol pedig ilyes gyalog és szekeres munkák akár az anya, akár a helybeli más vallású ekklezsia részére, még eddig szokásban nem voltak ugyan, azonban mégis az illető ekklezsiai s predicatorok által a filiálistáktól kívántatnának, az ilyes mérséklet szolgáltatuk iránt a mind a két felekezet részéről kiküldendő tractualis előjárók egyességet eszközölni iparkodjanak.

Végezetre a mi az itt foglalt rendszabásokat megszegőknek fenytékét s büntetését illeti, a világiakra s részint szülőkre nézve is, a megszegéshez alkalmazandó fenyték, az illető törvényhatóságaiknál az ekklezsiai előjáróság által benyújtandó folyamodással eszközöltessenek, az egyházi személyekre, úgymint a predicatorokra s praeransokra és nagyobb s kisebb iskolák tanítóira nézve pedig az első áthágás esetében, a panasz a panaszlott félnek esperesénél bejelentetvén s ez az illető más confessión levő seniort tndósítván s azzal s mindkét részről egy-egy világi előjáróval együtt a panaszt megvizsgálván, a vétkesnek talált felet keményen megdorgálják; s mind a panasz és vizsgálat érdemét, mind a megtörtént dorgálást mind a két tractus könyvébe bevezetessék, a második esetben a panasz hasonló uton beadatván, azt az esperes urak illető superintendentenseiknek jelentsék be; kik is a vizsgálatához szükséges elegendő kiküldést kinevezvén, ez a vizsgálatról szóló s kimerítő tudósítást mind a két superintendentia gyűlésére bemutatván s a panaszlott fél az illető superintendentia által másodikbeli vétkesnek találatván, a közgyűlés előtt oly fenytékkal dorgáltasson meg, hogy az a harmadik vétkes esetben minden kimelés nélkül hivatalából kimozdítottassék: s végre a harmadik esetbeli elegendő kiküldés és vizsgálat s annak bejelentése is, a második esetbeli mód szerint történjen meg, mindenkor azonban a panaszlott félnek is meghallgatásával s előmutatandó próbáinak figyelembe vételével.

Berekesztésül feljegyeztetik: hogy ezek az itt megállapított rendszabások, a kölcsönös egyességen fundált s több idő óta fennállott békességes szokásnak praejudikálni nem akarnak ugyan; de ha a régi szokás netalán valamelyik félnek sérelmet okozna és ellenmondás alatt volna, tehát az oly hibás usus az itt megállapított princípiumok szerint az illető egyházi felsősség befolyása mellett, megigazítottassék és a rendtelenségből származott sérelem meg- orvosoltassék.

Jóllehet ezen előrebocsátott s most ujonnan általunk közmegegyezéssel kidolgozott rendszabásokat, a régibb vég-

zés szerint most bezárni s azokat állandó sinórmértékül kiadni kellett volna, ezen rendszabásokat mindazáltal, a mind a két részről mostanában tartandó superintendentionalis közgyűlés közelléte tekintetéből, a szükséges megerősítés s foganatba vétel végett, mostan a főtiszteltű superintendentiának hivatalosan bemutatjuk. — Kelt Nagy-Geresden május 15-én 1833. — Kis János m. k., a dunántúli evang. kerületbeli gyülekezetek superintendense; Bellitz Jónás m. k., a kemenesi ev. senior és kiküldött; Kis József m. k., predicator és kiküldött. Alsó Káldi Káldy József m. k. mint kiküldött. Kamondy Lajos m. k. mint az ágostai vallástartó superintendentiának világi kiküldötte. Márton György m. k. mint kiküldött. — Tóth Ferencz m. k., a helvét vallástételt követő dunántúli ekklezsiai superintendense mint kiküldött. Nagy Mihály m. k., a helvét hitvallástételű Tatai egyházmegye esperestje mint kiküldött. Kolmár János m. k., a helvét vallástételű pápai egyházi vidék segéd gondviselője mint kiküldött. Eöry Szabó Gábor m. k., suptialis assessor s kiküldött. Sebestyén Gábor m. k., suptialis assessor s kiküldött.

VEGYESEK.

Felhívás előfizetésre!

Igy, az év kezdetén nagy nehézségekkel jár a lapnak pontos megküldése. Régi tapasztalatból tudjuk, hogy még neheztelést is idéz elő, ha valakinek lapja elmarad. Azért ujlag is kérjük lapunk t. cz. olvasóit, sziveskedjenek akár előfizetéseiket mielebb beküldeni, akár megrendeléseket teljesíteni. Mert a kiadó hivatal mielőbb biztos tájékozódást kíván; különben a lapnak sok fölösleges kiadást kell viselnie, erre pedig nem telik.

Szellemi közreműködést és anyagi támogatást kér a

Szerkesztő.

— Királyi kitüntetés. A „Hivatalos Közlöny“ 2-ik számában olvassuk: Személyem körüli magyar ministerem előterjesztése folytán Scheller Vilmos kőszegi ágostai hitvallású evangélikus esperes-lelkésznek 50-évi működése közben szerzett érdemei elismerésül Ferencz József-rendem lovagkeresztjét adományozom. Kelt Bécsben, 1893. évi január hó 9-én. Ferencz József s. k., gróf Tisza Lajos s. k. — A szerénységéről általánosan ismert érdemű agastyánnak, ki semmiféle világi dicsőséget és kitüntetést nem keresett, e helyen is kifejezzük őszinte üdvkívánatunkat, kívánva, hogy az isteni gondviselés tartsa meg őt egyházának és családjának!

— Ifj. Földvály Mihály kalocsai főszolgabírónak és a kis-hartai ev. egyház lelkes világi felügyelőjének egészségét — mint részvétellel értesülünk — a járásában mult ősszel kitört kolera-járvány alkalmával tanúsított önfeláldozó tevékenysége annyira megrendítette, hogy az orvosok őt üdülés végett Abbázsiába küldötték. Adja a kegyelem Istene, hogy ev. egyházunk ezen hí fia mihamarább megerősödve térjen vissza szereteti és tisztelői közé s folytathassa eddig áldásosnak bizonyult működését!

— Nagyszerű adomány. Evangélikus közegyházunkban szerte ismert és áldott özv. K v a c s a l a J á n o s n é, a szarvasi Tabitha, ujabban ismét mély halálra kötelezte egyik szép reményű, ujabban gyülekezetünk hiveit. Ez év beköszöntésével ugyanis, az áldott jótékonyágú urnő a kondorosí evang. gyülekezetnek 1000 ft. azaz: egy

ezer forintot adományozott szabad rendelkezésre. Megértette ugyanis a kondorosi hívek helyzetét, kik a kezdet nehézségeivel birkóznak s csak egy éve, hogy iskolát nyertek nt. Áchim Ádám főesperes érdeméből s már is — tekintettel ezen iskola túltömött voltára — egy másik iskola rendszerezésére sarkaltatnak, holott anyagi erejük nem felel meg ezen követelménynek. Így segített teherviselési képességök hathatós fokozásával a jótékony özvegy, kinek életét terjessze a lehető határig a mindenható Isten!

— A lévai ág. hitv. evang. egyház, tekintettel arra, hogy a téli hideg mily sok hívőt visszatart az istentiszteletek látogatásától, — fűtésre rendezte be templomát. A berendezés az egyháznak nem került pénzébe, a mennyiben Boleman Edéné egyháztag az egyháznak e célra egy Svadló-féle kályhát adományozott, a kályha beállítását és első felszerelését pedig Fizély Lajos egyháztanácsos eszközölte. — A lévai egyházban született 3 fiú, 4 leány, összesen 7; meghalt 1 fi és 3 lány, összesen 4; házasságot kötött összesen 4 pár, mind vegyes házások.

— Adakozások a Szepes-Bélai Barlangligeten építendő prot. kápolna részére az 1892-ik évben. A ki a külföldi fürdőhelyek történetét tanulmányozza, könnyen meg fog arról győződni, hogy a fejlődött helyeken istentiszteletről is gondoskodva van. Itt éppen a fürdőhelyen, a természet ölen, az óriási kősziklák és a gyöngéd havasi virágok, a bugyogó források, zuhanó vizesések és mosolygó tengerszemek, a suhogó fenyvesek madárdalaival, — bensőbbé, vallásosabbá teszik az embert és akár örül, akár szenved, könnyebben emlékszik a Mindenhatóra, kit istentiszteletben imádni óhajt.

A külföld példájára honunkban is ébred az érdekek istentiszteletek iránt a látogatottabb fürdőhelyeken.

Különösen Tátrafüred példájára Barlangligeten is kezdődött mozgalom prot. kápolna létesítésére. A róm. katolikusok gazdag püspökeinek és urinak nagy adakozásai folytán már 1891-ben elérték céljukat, szép kápolnájukat szentelheték és nyilvános használatra átadhatták.

Mi, ismert szegénységünk mellett csak lassabban érhetjük el nemes célunkat. Az 1892. évben is valamivel megközelítettük azt és az építési tőkét következő adományokkal szaporítottuk.

Adakoztak Dr. Lingsch Árpád ezredorvos 5 frt, a bélai nőegyesület 25 frt. A két offertorium a két istentisztelet alkalmával behozott először 71 frt 50 krt és másodsor 18 frt 50 krt. Azután hozzájárultak az alaphoz Kaufmann Hedvig 50 krral, Koromzay György 5 frt, Stehlo János főesperes 3 frttal. Gyűjtés a Barlangligetben tartott tanító-egyesület alkalmával tett 11 frt 20 krt. Gresch Amália adott 5, Ivánka Imre a gyámintézet utján 25, Broschko Ádolf 1 frtot. Az összeg itt 170 frt 70 krt.

Az elárusított „Építőkövek“, kis lapocskák, melyek e nevet viselik, szintén eredményeztek valamit. E czímen küldtek Koromzay György 10, Dr. Greisiger 10, Bayer Gyula 20, Kaltstein Ágost 10 és Kiss Nándor 5 frtot. Az eredmény 55 frt.

Ha tekintetbe vesszük, hogy az 1891-ik évi december 31-én a kápolnatőke 2540 frt és 10 krt tett és most 1892-ik évi december 31-éig a gyűjtések és kamatok utján 2809 frt és 44 krra emelkedett, úgy a mult évi szaporodás 269 frt és 34 krt tesz.

Midőn a jótéteményeket őszintén megköszöném, ajánlom e szent célt jövőre is a nagy közönség becses figyelmébe és jóindulatába, annál inkább, mert a mult évben is 3680 személyre tehető fürdői vendégek közt, saját tapasztalásom szerint, nem csekély volt a protestánsok száma, kik várva-várják kápolnájuk felépítését.

Weber Samu.

— A kis-hartai (Pest m.) ev. egyházban az 1892. év

folyamán született: 57 fi, 46 nő = 103; ezek közül halva született: 8 fi, 4 nő = 12, törvénytelen ágyból: egy sem. Konfirmáltatott: 31 fiu, 35 leány = 66. Eskettetett: 28 pár. Vadházasság ez idő szerint: 10. Meghalt: 57 fi, 48 nő = 105; köztük: 17 házasság, 57 öt éven alóli gyermek. Az Úr asztalához járult: 449 fi, 542 nő = 991. Lélekszám: 2873. — Az egyház bevétele: 8251 frt 40 kr. (ebből kölcsön: 2200 frt, építkezési alap: 1524 frt. Arrasz János földmivesegyháztag nagylelkű adománya az oltár renoválására: 452 frt, gyűjtés egy diszes, 24 karú templomi csillárra 266 frt, mely összeghez az egyház szeretett felügyelője nagys. ifj. Földváry Mihály úr 40 frttal és tek. Hauer Béla ref. vall. bojári bérlő úr a maga és családja nevében 100 frttal járult; — az egyháztagok pedig házaspár-illeték, építkezési alap-illeték, tankötelesek és adóforint utáni kivetés címén 1972 frtot fizettek az egyház pénztárába, — a többi egyéb címeken folyt be. Kiadás: 7194 frt 73 kr, mely összegből csupán a templomnak 100 éves jubileuma alkalmából történt renoválására 3363 frt 29 kr. fordított. Pénztári maradvány: 1056 frt 67 kr. A még fennálló kölcsön-teher 1000 frt. Takarékmagtári vagyon: 195 hl. búza és 141 hl. árpa. — Kívánjuk, hogy a jók elismerése és Istennek gazdag áldása kísérje a fentemlített nagylelkű adakozókat utaikon!

— A kis-semlaki egyházban született az anyaegyházban 15 fiú, 15 leány, összesen 30 gyermek. Mórtyföld főkegyházban 1 fiúgyermek; meghaltak az anyában 26-an, 6 felnőt, 20 gyermek, Gattaján 1 leánygyermek; esketve lett az anyában 10 pár (mind egyező vallásúak). — A temes buttyini egyházban született az anyaegyházban 30 gyermek (köztük fiú 18, leány 12), Nagy-Smlakon 3 gyermek (2 fiú, 1 leány); meghaltak Temes-Buttyinban 21-en (11 felnőt és 10 gyermek). Nagy-Semlak főkegyházban 5-en (mind az 5 felnőt). Esketve lett Temes-Buttyinban 4 pár, mind egyező vallású. Német-Sztamorán 1 pár (vegyes). Nagy-Semlakon 1 (tisza) pár. — A két egyházban eszerint született 36 fiú, 28 leány = 64 gyermek, meghalt 53 egyn, eskettetett 16 pár, úrvacsorázott 287, konfirmáltatott 22 gyermek.

— Megjelent és szerkesztőségünkhez beküldetett Bella János békés-csabai tanítónak tót olvasókönyve a II. illetve III. népiskolai osztály számára, melyhez egy kis magyar olvasókönyv is van csatolva. Ára 25 kr. — E kiadvánnyal derék néptanítónk újra bizonyosságot tesz öntudatos tárgykezeléséről és tapintatos gyakorlatiaságáról, de a mi mind ezeknél egyházi tekintetben fontosabb: egész művecskéjét vallásos szellem hatja át úgy, hogy az evangélium szeretetének az ifjú lelkekbe való becspegetésére nagyon alkalmas e kézikönyv. Iskolanitáinknak figyelmébe ajánljuk!

— Őszinte vallomás. A német ultramontanoknak legkiválóbb lapja a „Deutsche Reichszeitung“ 1892. decz. 25. számában az állam fenntartásáról következőleg elmélkedik: „A liberalis államot a liberalismus atarja fenntartani; ebben államfenntartó. Természetes, ez az ő állama; ezt felforgatni, a mi dolgunk; a felforgató törekvésben közöttünk és a socialdemokraczia között csak az az egy — mindenesetre lényeges — különbség áll fenn, hogy mink ezen teljes felforgatásra törvényes uton törekszünk, míg a socialdemokraczia az erőszak eszközeit csak annyiban rosszalja, a mennyiben eredménytelen. Ha sikerre van kilátás, nem soká kell várakoznia a világnak arra, „míg az utolsó király az utolsó pap belein lóg.“ Mi ezt nem akarhatjuk és nem akarjuk. Mi köszönjük szépen azt a bókot, ha ezen állammal szemben államfenntartóknak neveztetünk. Igyekezzünk odairányul, hogy az államisten Baal oszlopát le-
döntsük s az államba oly berendezést hozzunk, mely annak beavatkozását a vallási ügyekbe lehetetlenné teszi. A míg ez nekünk sikerül, tessék csak minket mindig ezen állam ellenségeinek czimezni.“